

Мета — вивчення стану здоров'я працездатних людей старшого та літнього віку, впливу цього стану на психомоторні реакції і психофізіологічні функції, що забезпечують трудову діяльність.

Матеріали і методи. Фізіологічне та психофізіологічне обстеження пройшли 28 чоловіків і 42 жінки віком 50–69 років, зайняті на виробництві, яких було розділено на дві групи: — 50–59 років і 60–69 років. Визначали антропометричні показники, функціональний стан серцево-судинної, дихальної систем і вестибулярного апарату. Для дослідження психомоторних показників і психофізіологічних функцій застосовували комп'ютерний варіант тестів. Нейрофункціональний стан організму визначали за значенням індексу $I_{\text{нф}}$, який розраховували за даними тестів з урахуванням табличних значень показників психомоторних реакцій та психофізіологічних функцій залежно від віку людини.

Результати. У значної частки обстежених показники функціонального стану систем організму (зокрема, серцево-судинної, дихальної систем і вестибулярного апарату) не відповідають віковим нормам. Виявлено достовірні кореляційні зв'язки показників функціонального стану обстежених із психомоторними реакціями і психофізіологічними функціями. У чоловіків найбільш пов'язаними виявилися показники артеріального тиску (АТ), життєвої ємності легенів, тривалості затримки дихання на видиху, статичного балансування (СБ) на лівій нозі, а у жінок — САТ та СБ. Встановлено, що незалежно від статі у віковій групі 50–59 років кожен другий мав низький рівень нейрофункціонального стану, тобто були придатними до праці у подальшому, але за спеціальних умов праці (більш легких і ненапружених). Навпаки, у віковій групі 60–69 років таких було набагато менше: 8,3 % серед чоловіків і 25 % серед жінок.

Висновки. Отже, багато з тих, хто зараз перебувають на рубежі пенсійного віку, можуть продовжити трудову діяльність за умов відповідної підготовки (фізичної, психологічної, лікувальної тощо) чи зміни виду діяльності без заходів трудової реабілітації.

ПОЛІТИКА В ГАЛУЗІ СТАРІННЯ. ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ

О. В. Сидоренко

Європейський центр політики і досліджень в галузі соціального добробуту, Відень, Австрія

Доповідь присвячена аналізу головних напрямків міжнародної політики в галузі старіння населення. За минулі 30 років політика в галузі старіння суттєво змінилася. Суть цих змін можна коротко окреслити як перехід від гуманітарного підходу до підходу, що ґрунтується на концепції розвитку суспільства.

У Мадридському міжнародному плані дій з питань старіння (ММПДС) сформульовано основний зміст політики в галузі старіння для XXI ст.: адаптація до умов старіючого світу. ММПДС запропонував три основних напрямки в сфері політики адаптації, віддавши явну перевагу напрямку, який забезпечуватиме сталий розвиток старіючого суспільства. Цей напрямок передбачає комплекс заходів для подолання або, якщо це ще можливо, запобігання небажаних наслідків демографічного старіння. Країни, що знаходяться на різних етапах демографічного старіння, можуть скористатися можливостями, що полягають у “демографічних дивідендах”. Ці можливості, однак, є лише потенційними і для своєї реалізації потребують продуманих, своєчасних і послідовних дій в рамках науково обґрунтованої національної політики.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТЕМПА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАРЕННЯ И ОСТАТОЧНОЙ РАБОТОСПОСОБНОСТИ ЧЕЛОВЕКА ПОСЛЕ 60 ЛЕТ

Е. С. Томаревская, А. А. Поляков

ГУ “Институт геронтологии им. Д. Ф. Чеботарева НАМН Украины”, Киев

Работоспособность человека — это показатель состояния его здоровья, особенно это касается людей пожилого возраста. Автоматизация производства привела к снижению требований к физическим возможностям человека и увеличению нагрузки на когнитивные функции. Все это трансформировало термин «остаточная работоспособность человека» в ракурсе работников массовых профессий старшего возраста.

Цель — изучить особенности темпа функционального старения во взаимосвязи с остаточной работоспособностью человека после 60 лет.

Матеріали і методи. В дослідженні прийняли участь 120 чоловік: 34 чоловіки, 86 жінок (в стані стійкої компенсації вікостаріння). Використали дослідження функціонального віку за методом А. А. Полякова, Г. В. Коробейникова, а також фізіолого-ергометричні дослідження для визначення залишкової працездатності. Дані аналізували кластерно-кореляційним методом.

Результати. Виявлено велику варіативність фізіологічних можливостей в забезпеченні залишкової працездатності людей в віці 60 років і старше. Кореляційний аналіз виявив переважання зв'язів з темпом функціонального старіння показателів продуктивності зрительного і слухового аналізаторів, концентрації уваги, тесту теплого-холодного. Для групи людей в віці старше 75 років характерний достовірний внесок параметрів зрительної і слухової пам'яті в взаємозв'язок з темпом старіння, що не спостерігається в більш молодій групі (60–74 роки). В той же час для людей пожилого віку характерно більше впливу на темп старіння фактора концентрації уваги. Темп старіння відображається на показателях успішності роботи з сенсорною панеллю. Для осіб старшого віку характерна достовірною асоціацією темпа старіння і кількість помилок при роботі з сенсорним пристроєм. Серед людей, які мають нормальний і уповільнений темп старіння, продовжують трудову діяльність 29,1 %, 29 % — непрацездатні, а 41,9 % непрацездатні, хоча мають залишкову працездатність, відповідну рівню працюючих людей.

Висновки. Вікостаріння фізіологічних показателів когнітивних, психофізіологічних і сенсорних функцій свідчать про прискорення темпа функціонального старіння в старшому віці в порівнянні з групою людей пожилого віку.

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДЕЙ РІЗНОГО ВІКУ ПРИ РОЗУМОВИХ НАВАНТАЖЕННЯХ

Н. В. Харковлюк-Балакіна

ДУ "Інститут геронтології ім. Д. Ф. Чеботарьова НАМН України", Київ

Еволюція розвитку науково-технічних досягнень людства максимально наблизила суспільство до впровадження інформативних технологій, однак проблема впливу «людського чинника» не стає менш глобальною та перетинається з багатьма сферами діяльності. З огляду на це перспективи сучасних геронтологічних розробок спрямовані на вирішення актуальних прикладних проблем збереження трудового потенціалу на всіх етапах професійної біографії людини та профілактики прискореного професійного старіння.

Мета — реалізація способу інтегральної оцінки та корекції працездатності людей різного віку при розумових навантаженнях.

Матеріали і методи. Розумове навантаження моделювали за допомогою комп'ютерного тестування, для чого було обстежено 295 осіб віком 21–74 роки. Для інтегральної оцінки працездатності людини при розумових навантаженнях було розроблено інформаційну структуру, яка ґрунтується на поєднанні параметрів психофізіологічного потенціалу та темпу старіння людини. Для профілактики гіпокнезії при розумових навантаженнях та корекції функціонального стану людини був використаний комплекс фізичних вправ у режимі робочого дня. Усі методики були розроблені на базі лабораторії професійно-трудової реабілітації ДУ "Інститут геронтології ім. Д. Ф. Чеботарьова НАМН України".

Результати та висновки. Виявлені об'єктивні вікостарінні зміни параметрів психофізіологічного потенціалу людини вказують на зв'язок швидкості вікового регресу функціональних можливостей забезпечення ефективності праці людини з умовами трудової діяльності та способом життя. Середнім критерієм цих змін слугують показники прискореного темпу старіння, пов'язані із функціональним станом кардіореспіраторної системи та опорно-рухового апарату. Доведено, що вікове погіршення стану психофізіологічних функцій на фоні стабілізації рівня розумової працездатності у переважній більшості працівників старше 60 років відображає компенсаторний вплив професійного досвіду. Після застосування способу корекції розумової працездатності у 60 % осіб виявлено підвищення її рівня в межах вікової норми. Отримані дані свідчать про те, що з метою подолання наслідків негативної дії професійних чинників та для профілактики прискореного професійного старіння необхідним є застосування коригувальних засобів, що сприятиме підвищенню ефективності праці персоналу, зокрема осіб, які знаходяться в умовах підвищеного нервово-емоційного напруження (оператори, водії, льотчики тощо).